

GEFAD

GAZI ÜNİVERSİTESİ

**GAZI EĞİTİM FAKÜLTESİ
DERGİSİ**

GAZI UNIVERSITY
JOURNAL OF GAZI FACULTY
OF EDUCATION

CİLT
VOLUME

16

SAYI
NUMBER

1-1996

GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ

Sahibi

Prof. Dr. Mustafa TAN

Yayın Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Fitnat KÖSEOĞLU

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Cemalettin ŞAHİN

Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK

Prof. Dr. Basri ATASOY

Doç. Dr. Alemdar YALÇIN

Doç. Dr. Nezihe ŞENTÜRK

Yrd. Doç. Dr. Y. Baytekin BALCI

Yayın Kurulu Yardımcıları

Arş. Gör. Servet KARABAĞ

Arş. Gör. Yüksel ÖZKAHRAMAN

Arş. Gör. Salih ŞAHİN

Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığı Teknikokullar/ANKARA

Tel: 0.312. 213 11 59 - 223 43 03 • Fax: 0.312. 223 86 93

Tasarım - Öncü Limited • Tel: 0 . 312 . 231 20 26

GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ

Cilt / Volume 16

Sayı / Number 1

1996

İçindekiler

	Sayfa / Page
Sunuş	3
Refik Turan • Yunus Emre ve Türk Kültürü Gerçeği	5-9
Mustafa Safran, Bahri Ata • Barışçı Tarih Öğretimi Üzerine Çalışmalar: Türkiye'de Tarih Ders Kitaplarında Yunanlılar'a İlişkin Öğrenci Görüşleri	11-26
İbrahim Etem Özdemir • Grup Dinamiğinin Psiko-Sosyal Yönden İncelenmesi	27-34
Nihal Varol • Beceri Öğretim Materyali Geliştirme ve Beceri Öğretiminde İpuçlarının Kullanımı	35-46
Tahsin Aktaş • Pro-Formen als Stellvertreter der Referenzobjekte in Texten	47-56
Abdullah Aydın, Hüseyin Soylu, Mehmet Akkurt • X-Işınları Difraksiyon Yöntemi ile Benzophenone Kristalinin İncelenmesi	57-69
Mustafa Sarıkaya • Fen Eğitiminde Sıcaklık Ölçekleri	71-77
Mustafa Sarıkaya • Kimya Eğitiminde Elementlerin Periyodik Cetveli	79-81
Esmâ İnce • Fransızca'da Homonymie (Eşselsilik)	83-91
Nezahat Güçlü • Identification of Problems Experienced by Graduate Students Attending the University of Pittsburgh	93-108
Vedat Özsoy • Türkiye'de Resim-İş Eğitimi (Sanat Eğitimi) Tarihine Kısa Bir Bakış	109-122
İsmihan Artan • Anaokuluna Devam Eden 4 ve 6 Yaş Grubundaki Çocukların Annelerinin Müziğe ve Müzik Eğitimine Karşı Tutumlarının İncelenmesi	123-130
Enver Aydın Kolukısa • Türkiye'nin Saat Problemi	131-136
Yusuf Kurtoğlu • Fransızcanın Master Cümleleri ve Türkçe Karşılıkları	137-149
Nuran Say • Tekstil Anasanat Dalının Lise Müfredat Programlarında İşlerlik Kazandırılması ile İlgili Öneriler	151-156
Azmi Yetim, Zekeriya Göktaş • Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Spora Katılımına Etki Eden Faktörler	157-170
Kürşat Gökkaya • Bir Krizin Perde Arkası: "Çanakkale Krizi-Doğu Trakya-Boğazlar Konusunda Üçüncü Gözden Farklı Bir Bakış	171-182
Ayşen Kılıç • Avsar Ağzlarında Partisip ve Gerundiumlar	183-189

SUNUŞ

Gazi Eğitimi
çıkarmış bulgular
şünümlere, bu
tınıcı sayıda y
sistemli ve h
rıncine olumlu
sürede yayımlı

Dergimizin
nın onayı alın
layışını göset
hakemli yayı
sağlamıştır. İ
sında, hepim
sürede ve sis

Bu sayı
ve hem de ba
ki dergimiz,
daha geniş ç
Bunun için ç
duğu sürece
olarak, dergi
Dergimin
ve yayın kur
Saygılar

Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Spora Katılımına Etki Eden Faktörler*

Azmi Yetim**, Zekeriya Gökteş***

Özet

Bu araştırmanın amacı, farklı sosyo-ekonomik yapıdaki ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin spora katılımına etki eden faktörleri tesbit etmektir. Bu araştırmaya Ankara ilinde 10 değişik Ortaokul ve liseden toplam 185 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır.

Öğrencilere 36 sorudan oluşan bir anket uygulanmış ve değerlendirmede istatistiksel analiz x2 testi kullanılmıştır.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda öğrencilerin spora katılmasında aile, çevre, kitle iletişim araçları spor tesislerinin durumu teşvik edici unsur olarak ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin spor yapmalarında en önemli etken ülkeyi en iyi şekilde temsil etmek ve sporda başarılı olmak faktörleridir. Bu faktörleri sağlık, çevreye kendini kabul ettirme faktörleri takip etmektedir.

Abstract

The aim of the research is to determine the factors affecting the participation of the students in sports. The students are from secondary schools having different social and economic situations. 185 subjects from 10 different schools in Ankara are voluntarily involved in this research.

A questionnaire consisting of 36 questions has been given to the subjects and evaluated by using x2 tests.

The findings show that the parents environment mass-media and the condition of the sports facilities have great impact on the participation of the subjects in sports. The most significant factors of the participation are to represent the country and to be successful in sports. Becoming an outstanding and staying healthy are the other factors of the participation.

* 1994 yılında Ankara'da Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Orta Öğretim kurumlarında okuyan Öğrencilerin Spora Katılımına Etki Eden Faktörler üzerine bir araştırma.

** G.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğretim Üyesi

*** Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Öğretim Üyesi

Giriş

Gelişen teknolojinin, hızlı kentleşmenin ve diğer hayat şartlarının, bireylere getirdiği bunalım ve baskıları azaltmak, bunların insan üzerindeki olumsuz fizik ve moral etkilerini hafifletmek, dolayısıyla sağlıklı bir toplum yaratmak için, beden eğitimi ve spor faaliyetlerini insan hayatında vazgeçilmez bir alışkanlık haline getirmek gerekmektedir. Bu alışkanlığın verileceği en uygun yaş grubunu da ilk ve orta öğretim kurumlarındaki öğrenciler oluşturmaktadır.

Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin genel eğitim ve öğretimdeki yeri ve önemi ülkemizde anlaşılmış ve kabul edilmiş olup, Anayasamızın 59. maddesinde, "Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur". denilmektedir (Anayasa 1982: 40).

Eğitim ve öğretim kurumlarımız; okullarda beden eğitimi ve spor faaliyetlerini eğitim ve öğretimin etkin bir aracı olarak yaygınlaştırırken ülkemizin dünya genelinde spor yarışmalarında başarılı olması için de önemli bir kaynağı oluşturacaktır.

Beden eğitimi ve sporun, beden ve ruh sağlığını insan yaşamını bir çok noktada etkilediği bilinmektedir. Beden eğitimi ve spor, toplumu da peşinden sürükleyen, büyük yatırımlarda her gün varlığını şiddetle hissettiren fizyolojik, sosyo-ekonomik, kültürel ve toplumsal bir süreçtir.

Araştırmanın amacı; farklı sosyo-ekonomik yapıdaki orta öğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin spora katılımına etki eden faktörleri tesbit etmektir.

Beden Eğitimi ve Sporun Tanımı

Beden eğitimi genel olarak, hareket etmeyi öğrenmek ve hareket yoluyla öğrenmek biçiminde de tanımlanabilir. Bir başka deyişle beden eğitimi, fiziksel hareketlerin planlı bir gelişme doğrultusunda dönüştürülmesi olarak söylemek mümkündür (Tamer, 1987: 2).

Spor, ferdi veya kollektif oyunlar şeklinde yapılan genellikle yarışmaya yol açan, bazı kesin kurallara göre uygulanan ve ani bir yarar beklenmeyen beden hareketlerinin tümüdür (Meydan Larousse Cilt: II, s. 523).

Spor, yapan (sporcu) açısından kazanmaya dönük teknik, taktik ve fiziki bir çaba, izleyen (seyirci) açısından yarışmaya dayalı estetik bir süreç, önemli bir toplumsal kurum olarak ortaya çıkmaktadır (Fişek, 1980: 6).

Spor, insanın, doğayla savaşıırken kazandığı ana becerileriyle ve geliştirdiği araçlı araçsız savaşım yöntemlerini, boş zamandaki artışa bağlı ola-

rak, tek tek ya da topluca, barışçı biçimde ve benzetim yoluyla, oyun, oylanma ve işten uzaklaşma için kullanılmasına dayalı estetik, teknik, fizik, yarışmacı toplumsal bir süreçtir (Fişek, 1980: 35).

Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları ve Eğitim İle İlişkisi

İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmak, beden eğitimi ve sporun temel amaçları arasında yer aldığı gibi, aynı zamanda sosyal ve ekonomik kalkınmanın da temel unsurları arasında yer alır.

Beden eğitimi ve spor, iradeyi güçlendirerek, insanın kendi kendine güvenini kazanmasını sağlayarak şahsiyetin oluşmasını kolaylaştırır. Spor ve beden eğitimi, ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönünü harekete geçiren bir önemli faktördür (Erkal, 1992: 71).

Eğitim, "Bireyin davranışlarında, kendi yaşantıları yoluyla, ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir" (Ertürk, 1975: 12).

Ferdin eğitilmesindeki önemli noktalardan birisi de sosyalleştirilmesidir. Eğitim gibi bir disiplinin, sosyal hayatta oynadığı rol çok büyüktür. Bir eğitim şekli olan sporu da fizikî ve ruhi bir eğitim şekli olarak düşünürsek, spor ile eğitimin özdeş olduğunu belirtebiliriz (Erkal, 1992: 71). Eğitim ferdin sosyalleşmesine yardımcı olan, sosyal münasebetleri ve toplumun sosyal bakımdan kalkınmasında rol oynayan geniş kapsamlı ve önemli bir olgudur.

Spor ve sportif faaliyetler de eğitimin bu geniş kapsamına girmektedir. Bir sosyal olay olarak spor eğitimin kapsamı içinde düşünüldüğüne göre, eğitimin ekonomik kalkınmaya katkısından bahsederken, spor için ayrılan kaynakların ve faaliyetlerin de aynı görevi yerine getireceği söylenebilir (Erkal, 1992: 84).

Spor; okul tarafından öğrencilerin görevlendirildiği, sosyalleştirildiği ve olgunlaştırdığı bir eylemdir. Spor okullarca öğrencilere sunulabilir veya empoze edilebilir. Bununla beraber, pekçok çocuk için spor, kültürel etkinlik açısından zenginliği ifade eder ki, bu okulların da kabul edip kendi amaçları doğrultusunda kullandıkları bir özelliktir. Bu da bir toplumsal eylem biçimidir (Walker, 1987: 304).

Eğitim; fertleri ortak hayatın benzerliklerinden haberdar ederek, fertlere bir yeknesaklık kazandırmaktadır. Spor, eğitimi de, fertleri ortak hayatın benzerliklerine yöneltmesi bakımından önem taşımaktadır. Eğitimin gayesi; fertleri uyumlu hale getirmektir. Aslında spor bir zekâ ve ihtimal oyunudur. İşte spor eğitiminin de gayesi; fertlerin hem fiziki, hem psikolojik gelişmelerini sağlama ve sosyal hayata hazır kılmak amacına dönüktür. Gerek eğitim, gerek ekonomi, gerekse sosyoloji kendilerine özgü metodları ve ölçütleri

içinde hem ferdi hem de toplumu kapsamaktadır. Ferdin refahının, fert başına düşen gelirin artırılması insan unsurunun gelişmesine bağlıdır. Beden eğitimi ve spor eğitimi de, diğer eğitim şekilleri gibi, ferde hem statü sağlamakta hem de gelir seviyesini yükseltebilmektedir.

Willgose'a göre beden eğitiminin en büyük amacı fiziksel yetenek ve motorsal becerileri, sosyal verimliliği, kültürü, rekreasyonel ve entellektüel yeteneği korumak ve geliştirmektir (Willgose, 1984: 74).

Eğitim ve spor birbirinden vazgeçilemeyecek, kesintiye uğratılmayacak bir olgudur. Eğitim de, spor da toplumların yaşamında ilk çağlardan bu yana yer almışlardır. Sporu bilinçli olarak yapmak, bilinçsiz hareketleri etkinleştirmek ve süreklilik kazandırmak ancak eğitimle mümkün olacaktır.

Beden eğitimi ve spor, hareketle ilgilenir ve hareket oyunla birleştiği zaman ikisi güçlü bir eğitim ortamı hazırlar (Willgose, 1984: 74).

Sporu Teşvik Eden Faktörler

1. Boş Zaman

Boş zaman hayatın gerekliliklerinin yerine getirilmesinden sonra arta kalan zaman olarak tanımlanabileceği gibi, çalışma hayatının sınırları dışına çıkabilme ve kişiyi yenileyen, hayat veren güçlere ulaşabilme kapasitesi şeklinde de açıklanabilir (Karaküçük, 1995: 27).

Bireyin hem kendisi hem de başkaları için bütün zorluklardan veya bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteğiyle seçeceği bir faaliyetle uğraşacağı zamandır. Boş zamanları değerlendirme, eğitimin tamamlayıcı bir parçasıdır (Tezcan, 1988: 325).

Serbest zamanın aktif bir biçimde kullanılması, verimliliği, artırır, bireysel yaşamı zenginleştirir. Kişisel ve toplumsal yaşamına bireyi inandırır. Özellikle aktif spor, çağdaş insanın kişiliğinin oluşumunda olumlu roller üstlenirken, toplumsallaşma sürecini de hızlandırır.

Sporun özel karakterinin düğümlendiği durumların herbiri spor yapan bir insanın toplumsal yanı üzerinde önemli etkiler yapar. Bireyin aile, iş ve diğer toplumsal çevre ile ilişkilerinde uygulanabilecek toplumsal davranış modelleri geliştirmesine yardımcı olur (Demirpolat, 1988: 134).

2. Kitle Haberleşme Araçlarının Etkinliği

Kitle haberleşme araçlarının her geçen gün biraz daha gelişmesi dünyayı adeta küçültmektedir. Her türlü spor organizasyonları bu gelişen kitle haberleşme araçları vasıtası ile istenildiğinde anında izlenebilmektedir. Milyonlarca kişinin bu olayları izlemesinin spora olan ilginin artmasında yaptığı

ği olumlu etki büyüktür. Kitle haberleşme araçlarının uyarıcı etkisi vardır. Zamanla aktif sporculuğu veya seyir şeklinde kitlelerin ilgisini artırmaktadır (Erkal, 1992: 73).

3. Sosyal Çevre

Sosyal çevre olarak düşünebileceğimiz okul, aile, işyeri ve insan tarafından işlenmiş, değerlendirilmiş olan fiziki çevre şartları sportif faaliyetin hangi branşta yoğunlaştığına ışık tutmaktadır. Okul, aile ve işyerinde kabul görmeyen bir faaliyetin toplumda yaygınlaşması zordur. Eğer yaşanılan çevrede sosyal grup faaliyetleri gelişmemişse, dışa kapalı homojen bir sosyal yapı varsa, sosyal değişme yavaş ve yetersiz ise sportif faaliyet de arzu edilen seviyeye çıkamayacaktır. Bilindiği gibi, spor sosyal bir role sahiptir (Erkal, 1992: 91).

Kişilerin sosyal çevreyle bağlantıları sportif etkinliklerle daha hızlı olur.

4. Aile

Aile; yüzyüze ve içten ilişkilerin en güçlü olduğu birincil gruplardandır (Tezcan, 1988: 166).

Aile; çocuğun ve gencin boş zaman faaliyetlerini geliştirebileceği ve destek görebileceği bir kurumdur (Ülgen ve Fidan, 1984: 194).

Çocuğun boş zamanlarını değerlendirmesi evde başlar (Tezcan, 1988: 169). Aile çocuğun ilk ve doğal oyun yeridir. Aile gencin boş zaman faaliyetlerini yönlendirirken, spora katılımlarında da etkili olmaktadır.

5. Spor Tesisleri, Malzeme Araç ve Gereçler

Ülke sporunda olduğu gibi, okulda öğrencileri spora teşvik etmede temel faktörlerden birisini de, yeterli ve uygun tesisler ile spor malzeme ve araç gereçler teşkil etmektedir. Açık ve kapalı spor tesisleri sayılı bazı okullarda bulunmaktadır.

Sporun yapılabilmesi için, sporun özelliğine göre uygun alanlar, salonlar v.b. tesislerin olması gerekir. Ancak sporu teşvik bu alanların bilinçli bir şekilde değerlendirilmesiyle olur.

6. Sporun Kişilerarası İlişkiyi Geliştirmesi Şahsiyetin Gelişmesindeki Etkisi ve Toplumda Statü

Bilindiği gibi, spor iradeyi güçlendirerek insanın kendine güvenini ka-

zanmasını sağlar ve şahsiyetin oluşmasını kolaylaştırır. Bu, başarı için gerekli bir unsurdur.

İnsanın beden ve ruh yapısını geliştirmek, iradeyi güçlü kılmak, grup çalışmasını kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak ve kendine güveni yaratmanın yanında ferdin toplum üyeliğini kazanması olan sosyalleşmesinde de spor önem taşımaktadır.

Spor, kişilere sosyal hareketlilik sağlayarak toplumda sahip oldukları statüyü yükseltici, tamamlayıcı bir etki yapmaktadır (Erkal, 1992: 88).

7. Okul

Beden eğitimi ve spor uygulamaları, okullarda öğrencilere ders içi ve ders dışı zamanlarda genel eğitimin tamamlayıcısı olarak verilmektedir.

Okul ve okuldaki beden eğitimi ve spor faaliyetleri çocuğun ya da gencin bedenlen eğitilmesini sağlarken, onun psikolojik açıdan gelişmesine ve sağlıklı olmasına da katkı sağlar. Aynı zamanda sosyalleşmesini geliştirir ve beşeri ilişkilerinin gelişmesini güçlendirir.

Materyal ve Metod

Araştırmaya katılan denekler, Ankara'nın değişik ilçelerine bağlı, farklı sosyo-ekonomik yapıdaki okullarda öğrenim gören öğrenciler arasından gönüllü olarak seçilmiştir.

Ailelerin eğitim durumu, gelir seviyeleri, nüfus yapısı, sosyal yapıları, öğrencilerin okudukları okulların tesis durumu, sosyo-ekonomik yapıyı belirlemede temel esas alınmıştır.

Araştırmaya 87'si kız 98'i erkek olmak üzere toplam 185 öğrenci katılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilere 36 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Anket araştırmacı tarafından geliştirilmiş; Anketin uygulanmasından önce anketle ilgili açıklamalar öğrencilere yapılmış ve öğrencilerden anketi cevaplandırmaları istenmiştir.

Cevaplandırılan anketler bilgisayar aracılığıyla analiz edilmiştir. Bilgisayara verilen analiz için x2 testi uygulanmış ve gözlenen frekans 5'in altında ise x2 istatistiği yerine G istatistiği uygulanmıştır (Düzgüneş, 1988). İstatistiksel anlamlılığın kabulü için 0.05 seviyesi esas alınmıştır (Uzun, 1985).

Araştırmaya katılan okulların isimleri, yerleri ve katılan öğrenci sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Okullar	Semt	Öğrenci sayısı n	Yüzdesi %	Yaş
Afet İnan İlköğretim Okulu	Şentepe	15	8.1	12-14
Niğbolu Lisesi	Mamak	20	10.8	16-17
Deneme Lisesi	Bahçelievler	20	10.8	16-17
Deneme Ortaokulu	Bahçelievler	20	10.8	13-14
Çankaya Lisesi	Çankaya	20	10.8	16-17
Çankaya Ortaokulu	Çankaya	15	8.1	13-14
Mimar Sinan Lisesi	Demetevler	20	10.8	16-17
Mimar Sinan Ortaokulu	Demetevlet	20	10.8	12-14
Gazi Çiftlik Lisesi	Gazi Mah.	20	10.8	16-17
Gazi Çiftlik Ortaokulu	Gazi Mah.	15	8.1	12-14
TOPLAM		185	100	

Bulgular

Bu bölümde farklı sosyo-ekonomik yapıdaki orta öğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin spora katılımına etki eden faktörlere ilişkin anket ve gözlem sonuçlarına dayalı bulgular yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencileri Aktif Olarak Spor Yapmaya İten Sebepler

Verilen Cevaplar	Öğrenci Sayısı (n)	Yüzde (%)
Cevap vermeyen	33	17.8
Sağlık için	32	17.3
Çevrenin kabulünü sağlamak için	30	16.2
Ekonomik sebeplerle	3	1.6
Ülkeyi en iyi şekilde temsil etmek için	47	25.4
Spor alanında başarılı olmak için	40	21.7
Toplam	185	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi öğrenciler kendilerini spor yapmaya iten sebepleri şu şekilde ifade etmişlerdir: Sağlık için % 17.3'ü, % 16.2 çevrenin kabulünü sağlamak için, % 1.6 ekonomik sebeplerle, % 25.4 ülkeyi en iyi şekilde temsil etmek için, % 21.7 spor alanında başarılı olmak için öğrencilerin % 17.8'i ise bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Ailelerinin Spor Destekleme Biçimi

Verilen Cevaplar	Öğrenci Sayısı (n)	Yüzde (%)
Sadece teşvik ediyor	35	18.9
Özel antrenör sağlıyor	1	0.6
Spor malzemesi sağlıyor	15	8.1
Gerekli maddi desteği sağlıyor	16	8.6
Maddi ve manevi destek sağlıyor	78	42.2
Cevap vermeyen	40	21.6
Toplam	185	100

Tablo 2'ye göre, öğrenci ailelerinin, % 18.9'u sporu sadece teşvik ediyor, % 0.6'sı özel antrenör sağlıyor, % 8.1'i spor malzemesi sağlıyor, % 8.6'sı gerekli maddi desteği sağlıyor, % 42.2'si ise maddi ve manevi destek sağlıyor şeklindedir.

Bu soruya deneklerin % 21.6'sı ise cevap vermemiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Bulunduğu Çevrede Spor Yapma İmkanlarını Gösteren Dağılım

Verilen Cevaplar	Öğrenci Sayısı (n)	Yüzde (%)
Her türlü sporun yapılabilmesi için yeterli kadar tesis var	31	16.8
Spor yapılabilir semt sahaları var	49	26.5
Sadece okulun sahası var	75	40.5
Hiç bir spor sahası ve tesis yok	30	16.2
Toplam	185	100

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğrencilerin % 16.8'inin her türlü sporun yapılabilmesi için yeterli kadar tesisin var olduğu, % 26.5'inin spor yapılabilir semt sahalarının bulunduğu, % 40.5'inin sadece okulun sahasının mevcut olduğu, % 16.2'sinin ise hiç bir spor sahası ve tesisinin bulunmadığı bir çevrede yaşadıkları tesbit edilmiştir.

Tablo 4. Öğrencileri Spor Yapmaya Teşvik Eden Faktörler

Verilen Cevaplar	Öğrenci Sayısı (n)	Yüzde (%)
Ailede spor yapan bir büyüğün olması	11	5.9
Çevrenin kabulünü sağlamak	11	5.9
Bir gelir elde etmek	2	1.1
Başarılı bir sporcu olmak	73	39.5
Sporu sevmek	87	47
Cevap vermeyen	1	0.6
Toplam	185	100

Tablo 4'de izlendiği gibi, öğrencilerin % 0.6'sı bu soruya cevap vermezken, % 5.9'u ailede spor yapan bir büyüğün olmasını, % 5.9'u çevrenin kabulünü sağlamayı, % 1.1'i bir gelir elde etmeyi, % 39.5'i başarılı bir sporcu olmayı, % 47'si sporu sevmeyi spor yapmaya teşvik eden faktör olarak belirtmişlerdir.

Öğrencileri spor yapmaya engelleyen faktörler ise; % 42.2'si tesis yetersizliği, % 5.9'u maddi imkânsızlığı, % 7.6'sı çevrenin spora ilgisizliğini, % 7.1'i ailesinin spora ilgisizliğini, % 19.4'ü ise okuldaki beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin yetersizliğini spor yapmalarını engelleyen faktör olarak görmektedirler. Öğrencilerin % 61.1'i boş zamanlarını spor yaparak % 21.6'sı okuma, sinema, tiyatro v.b. ile, % 4.9'u arkadaşlarıyla oyun oynayarak % 12.4'ü T.V. seyrederek boş zamanlarını değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin % 24.3'ü futbola ilgi duymakta, % 36.8'inin voleybol-basketbola, % 5.9'unun güreşe, % 8.1'inin atletizme, % 15.7'sinin yüzmeye, % 9.2'si ise tenise ilgi duydukları görülmüştür.

Öğrencilerin % 24.3'ü futbola ilgi duymakta, % 36.8'inin voleybol-basketbola, % 5.9'unun güreşe, % 8.1'inin atletizme, % 15.7'sinin yüzmeye, % 9.2'si ise tenise ilgi duydukları görülmüştür.

Öğrencilerin okudukları okulda spor tesisleri; % 37.81 tesis yokken, % 53'ünün okulunda tesis yetersiz, % 9.2'sinin okulunda ise yeterli tesis bulunduğu şeklindedir.

Spora ilgi duymalarında kitle iletişim araçlarının etkisi şöyle olmaktadır: % 2.7'si hiç, % 6.5'i az, % 20.6'sı orta, % 57.8'i çok, % 12.4'ü pek çok şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin ailelerinin aylık geliri ile spor yapmalarına sağladığı destek arasında ilişkiye gelince; Ailelerin çocuklarına spor yapmalarında sağla-

dıkları en büyük destek % 47.1'le "Maddi ve manevi destek" olarak görülürken, en az destek ise, % 0.6 ile "özel antrenör" tutularak verilen destekte ortaya çıkmaktadır.

En büyük destek olarak ortaya çıkan "Maddi ve manevi destek sağlama" ile ailelerin gelir seviyeleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, bu desteğin gelir seviyesi 7 milyondan yukarı alanlarda % 44.9'la ileri düzeyde olduğunu ve gelir düzeyi düştükçe (2-3 Milyon ve 1-2 Milyon) bu desteğinde % 3.8 ile % 7.7 seviyelerine indiği görülmektedir.

Tablo 5'de görüldüğü gibi, öğrencileri aktif olarak spor yapmaya iten sebepler ile çevreden bulunan spor tesislerinin durumu arasındaki ilişkiye bakıldığında, deneklerin çoğunun (% 40.5) "okul sahaları" % 26.5'inin "semt sahaları"; % 16.8'inin ise "her türlü yeterli tesisin olduğu" yerlerde yaşadıkları görülmektedir. Geri kalan % 16.2'lik grup ise "hiç bir spor sahasının olmadığı" çevrede yaşamaktadır.

Tablo 5. Öğrencileri aktif olarak spor yapmaya iten sebepler ile çevrede bulunan spor tesislerinin durumu arasındaki ilişki.

	Her tür yeterli tesis var	Semt sahaları var	Okul sahası var	Hiçbir spor sahası yok	Toplam
Cevap vermeyen	5 15.1 16.1	4 12.1 8.2	13 39.3 17.3	11 33.3 36.6	33 100 17.8
Sağlık için	10 31.2 32.2	11 34.3 22.4	10 31.2 13.3	1 3.1 3.3	32 100 17.2
Çevrenin kabulünü sağlamak için	9 30 29	14 46.4 28.6	5 18.6 6.7	2 6.6 6.7	30 100 16.2
Ekonomik sebepler	-	-	2 6.6 2.7	1 3.3 3.3	3 100 1.6
Ülkemi en iyi şekilde temsil etmek için	2 4.2 6.5	8 17 16.3	27 57.4 36	10 21.2 33.4	47 100 25.4
Spor alanında başarılı olmak	5 12.5 16.2	12 30 24.5	18 45 24	5 12.5 16.7	40 100 21.6
Toplam	31 16.8 100	49 26.5 100	75 40.5 100	30 16.2 100	185 100 100

$\chi^2 = 48$

S.D. = 14

G = 54.358

Okul sahalarının bulunduğu çevrede yaşayan denekleri spor yapmaya iten en önemli etken % 36 ile "ülkeyi en iyi şekilde temsil etmek" faktörü olarak görülmektedir. Semt sahalarının bulunduğu çevrede yaşayan denekleri spora iten en önemli etken ise % 28.6 ile "çevrenin kabulünü sağlama" şeklindedir. Her türlü yeterli tesis olan yerlerde yaşayan deneklerin ise spor yapmasında % 32.2 ile "sağlık" faktörü ön plana çıkmaktadır.

Tablo 6'da öğrencilerin ailelerinin aylık geliri ile aktif spor yapmaya yönelen sebepler arasındaki ilişkiye bakıldığında, aktif spor yapmaya yönelen sebepler arasında "ülkeyi en iyi şekilde temsil etmek" faktörü % 25.4'le birinci, spor alanında başarılı olmak ve "sağlık" faktörleri ise % 17.9 ve % 17.2 ile ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadır. Bu faktörlerin % 16.2 ile "çevrenin kabulünü sağlamak" % 1.6 ile de "ekonomik sebepler" izlemektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Geliri ile Aktif Olarak Spor Yapmaya Yönelten Sebepler Arasındaki İlişki

Aktif olarak spor yap- ılan seb. Gelir Düzeyi	Sağlık için		Çevrenin kabulünü sağlama için		Ekonomik sebeplerden		Ülkemi en iyi şekilde temsil etmek		Spor alanında başarılı olmak		Cevap veremeyen		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1 milyon	5	71.4	2	10.6	1	10.6	10	28.6	2	6.1	-	-	7	100
1-2 milyon	2	4.5	1	3.3	2	66.6	10	45.4	7	21.3	2	9.1	22	100
2-3 milyon	3	11.5	-	-	1	33.4	12	46.2	4	15.4	6	23.1	26	100
3-5 milyon	4	18.3	1	3.4	-	-	12	49	4	18.3	9	30	30	100
5-7 milyon	11	25.6	6	13.9	-	-	6	13.9	8	18.6	12	28	43	100
7'den yukarı	14	24.6	22	38.6	-	-	2	3.5	8	14	11	19.3	57	100
Toplam	32	17.2	30	16.2	3	1.6	47	25.4	33	17.9	40	21.7	185	100

X² = 85.419

S.D.= 16

G= 95.412

p>0.05

"Ülkeyi en iyi şekilde temsil etmek için" spor yapanların büyük çoğunluğunu (1-2 milyon, % 21.2, 2-3 milyon % 25.5, 3-5 milyon % 25.5) gelir seviyesi alt ve orta aylık gelire sahip ailelerde yaşayan denekler oluşturmaktadır.

"Spor alanında başarılı olmak için" spor yapanlar (5-7 milyon % 24.2, 7 milyondan yukarı % 24.2) üst gelir gruplarında yoğunlaşırken; aynı gruplarda "sağlık için" % 43.7 ve "çevrenin kabulünü sağlamak için" (5-7 milyon % 20, 7 milyondan yukarı % 73.4) spor yapan deneklerde büyük yekün teşkil etmektedir.

"Ekonomik sebepler"den dolayı spor yapan denekler genel içerisinde % 1.6'lık çok küçük bir yer tutmakla birlikte, bunların (1-2 milyon % 66.6 ve 2-3 milyon % 33.4) alt gelir gruplarında yer aldığı gözlenmiştir.

Öğrencilerin ailelerinin aylık geliri ile öğrencilerin ilgilendiği spor dalı arasındaki ilişkiye bakıldığında, öğrencilerin en çok ilgilendikleri spor dalı olarak % 36.7 ile "Basketbol, voleybol", % 24.3 ile "Futbol", % 15.6 ile "Yüzme" gelmektedir.

En çok ilgilenilen spor dalı olan "Basketbol, voleybol", 5-7 milyon % 29.4 ve 7 milyondan yukarı % 29.4 gelir seviyelerinde yoğunluk kazanmaktadır. "Futbol"da ise bu ilginin (2-3 milyon % 24.4 ve 3-5 milyon % 24.4) orta gelir seviyesine kaydığı gözlenmektedir. "Yüzme"de ise (7 milyondan yukarı % 58.6) ve "Teniste" (7 milyondan yukarı % 88.3) gibi spor dallarına olan ilginin yüksek gelir grubuna toplanmış olmasıdır.

Sonuç

Öğrencilerin spora katılımına etki eden faktörlerde, aile, okul ve çevrenin önemli bir yeri olduğu tesbit edilmiştir. Ayrıca sporun fiziki şartlarının durumu da spora teşvik de önemli bir faktördür.

Aile, çocuğun yetişiminde ilk eğitimin verildiği yer olduğu için bireylerin spora ilgi duymasında ve spora yönelmesinde etkili olmaktadır. Araştırmada, öğrenci ailelerinin genel olarak sporu manevi olarak teşvik ettiği ortaya çıkmıştır. Ailenin maddi kaynak desteği ve antrenör tutma şeklinde destek sağlaması düşük seviyedir.

Okul da öğrencinin spora katılımını etkileyen önemli faktörlerden birisidir. Okulda boş zamanların nasıl değerlendirileceği ile ilgili verilen eğitim ve beden eğitimi dersleri öğrencilerin spora katılımında etkili olmaktadır. Ancak, araştırmamızda okuldaki beden eğitimi derslerinin yetersizliği ortaya çıkmıştır.

Sporda katılımı etkileyen faktörlerden birisi de tesis durumudur. Öğrencilerin yaşadığı yerlerdeki spor tesislerinin durumu, ilgilenilen spor çeşidi ve ilginin yoğunluğunu etkilemektedir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu sporla ilgilenmektedir. İlgilenilen spor

dalları arasında farklılıklar ortaya çıkmıştır. En çok ilgilenilen spor dalları basketbol-voleybol ve futboldur. Bunu yüzme ve tenis takip etmektedir. Yüzme ve tenis gibi spor dallarına en fazla ilginin sosyo-ekonomik seviyenin yüksek olduğu yerlerde görülmesi, yani sosyo-ekonomik yapının kişinin ilgilendiği spor dalının çeşidini tayindeetkili olduğu sonucuna varılmaktadır.

Aktif spora katılımında en önemli motivasyon "ülkeyi en iyi şekilde teslim etme" düşüncesidir. "Sporda başarılı olma arzusu" da aktif spor katılımında ikinci önemli faktör olarak tesbit edilmiştir. Araştırmada, "Ülkeyi en iyi şekilde temsil etme düşüncesiyle spor yapanların büyük çoğunluğunun alt-gelir gruplarının yaşadığı sosyo-ekonomik çevrelerde bulunması, bizi sosyo-ekonomik gelişmeyle birlikte kültürel bir yozlaşmanın da yaşandığı sonucuna ulaştırmıştır. Milli kültürün, alt-gelir gruplarının yaşadığı sosyo-ekonomik çevrelerde daha canlı olduğu deneklerin cevaplarından açıkça anlaşılmıştır. Erkal 8 da, sadece maddi olarak doyurulan, milli ve manavi değerleri aşınmış aile çevrelerinden gelen gençlerdeki kültürel yozlaşmaya dikkat çekmiştir.

Bu faktörleri "sağlık" ve "çevreye kendini kabul ettirme" faktörleri izlemektedir. "Ekonomik sebebler" ise aktif spora katılımında önemli bir faktör olarak ortaya çıkmamıştır. "Sağlık" ve "Çevreye kendini kabul ettirme" amacıyla spor yapan deneklerin büyük çoğunluğunun üst-gelir gruplarının yaşadığı sosyo-ekonomik çevrelerde yaşadığı görülmüştür. Üst-gelir seviyelerinde bulunan kişilerin aldıkları eğitime paralel olarak bilinçli bir şekilde spor yaptıkları ve sporu bir sosyal statü sağlama aracı olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Kitle iletişim araçlarının spora yeteri kadar yer vermeleri de bireylerin spora yönelmelerinde önemli bir faktör olarak görülmektedir. Deneklerin büyük çoğunluğunun en çok tercih ettiği spor dalları olarak ortaya çıkan futbol, basketbol ve voleybol gibi spor dallarının kitle iletişim araçlarında daha çok yer alan spor programları olması kitle iletişim vasıtalarının spora katılımı etkilediği gerçeğini ortaya koymaktadır.

Spora teşvik eden çok sayıda faktör sebebiyle, öğrencilerin büyük çoğunluğunun boş zamanlarını spor yaparak değerlendirdikleri tesbit edilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik yapılarındaki farklılıkların, uğraşılan spor dalının seçimini ve spor yapmadaki amacın tesbitini etkilediği belirlenmiştir.

Bu çalışma, farklı sosyo-ekonomik yapıdaki orta öğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin spora katılmalarına etki eden faktörleri ortaya koymayı amaçlamıştır.

Yapılan araştırmaların daha sağlıklı sonuçlar vermesi için, daha çok sayıda okulda ve daha fazla denek üzerinde yapılması uygun olacaktır. Ayrıca deneklere bu tür çalışmaların önemi hakkında ilgi verilmesi de deneklerin cevaplarının sağlıklı olmasını sağlayacaktır.

Sporun öneminin kavranılması bakımından en etkili eğitim araçlarından birisi kitle iletişim araçlarıdır. Bu konuda hem ailelerin, hem de çocuk-